

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Περιβαλλοντική Πολιτική

Θέματα θεωρίας για τους υποψηφίους στις επερχόμενες εξετάσεις

Ο διαγωνισμός της Εθνικής Σχολής Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα επαναληφθεί προσεχώς για 4η φορά, εξακολουθώντας να διατηρεί το προβάδισμα στην ευκολία εισαγωγής συγκριτικά με τη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης. Το μάθημα-κλειδί Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής ξενίζει με την ύλη του την πλειονότητα των υποψηφίων καθώς διδάσκεται σε ελάχιστε ανώτερες σχολές. Τα Πανεπιστημιακά Φροντιστήρια «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ» παραθέτουν απόσπασμα από το αντίστοιχο βιβλίο που έχουν εκδώσει, «Περιβάλλον-Ποιότητα Ζωής», το οποίο αναλύει διεξοδικά την ύλη λέξη προς λέξη, όπως περιγράφεται στην προκήρυξη του διαγωνισμού.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Βασικές αρχές και κανόνες περιβαλλοντικής πολιτικής

Με δεδομένη την ισότιμη θέση της περιβαλλοντικής συνιστώσας της Αειφόρου Ανάπτυξης, δίπλα στην οικονομική και κοινωνική συνιστώσα, οι αρχές μιας Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη θα πρέπει να συμπεριλάβουν και να αναδείξουν τις βασικές αρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής. Οι αρχές αυτές είναι:

Αρχή της πρόληψης: Η περιπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων και η ενίοτε αβεβαιότητα ως προς την ένταση και τις ακριβείς συνέπειες των επιπτώσεών τους στο μέλλον δεν δικαιολογούν την αδράνεια, και πολύ περισσότερο την απουσία δράσης για την πρόληψή τους. Αντίθετα, επιβάλλεται η έγκαιρη και αποτελεσματική τους αντιμετώπιση, ιδιαίτερα αν οι ενδεχόμενες επιπτώσεις είναι μη αντιστρεπτικές και απειλούν τη δημόσια υγεία και την ισορροπία των οικοσυστημάτων.

Πάνω στην αρχή της πρόληψης (precautionary principle) οικοδομήθηκαν άλλωστε και οι πολιτικές αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής και προστασίας της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Αρχή «ορυπαίων πληρώνει»: Η αδυναμία των μηχανισμών της αγοράς να εσωτερικεύσουν το κόστος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έχει ως συνέπεια το κόστος αυτό να διαχέεται στην κοινωνία επιβαρύνοντας τα θύματα και όχι τους υπεύθυνους για την υπο-

βάθμιση του περιβάλλοντος. Στο βαθμό που δεν γίνεται εφικτή η αποτίμηση και εσωτερικεύση του εξωτερικού περιβαλλοντικού κόστους, οι τιμές δεν στέλνουν το σωστό σήμα στην αγορά, ενθαρρύνοντας έτσι συμπεριφορές εχθρικές για το περιβάλλον. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 4^ο Περιβαλλοντικό Πρόγραμμα Δράσης έχει υπογραμμίσει τη σημασία εφαρμογής της αρχής «ορυπαίων πληρώνει», ενώ τόσο η Συνθήκη του Αμστερνταμ όσο και η Στρατηγική Αειφόρου Ανάπτυξης που υιοθέτησε στο Γκέτεμποργκ τονίζουν την ανάγκη για «εξασφάλιση της ορθότητας των τιμών της αγοράς», η οποία θα πρέπει να αντικατοπτρίζει καλύτερα το πραγματικό κόστος από τις διάφορες δραστηριότητες και να παρέχει ισχυρότερα κίνητρα στους καταναλωτές και τους παραγωγούς σε κάθε τους απόφαση σχετικά με προϊόντα και υπηρεσίες.

Αρχή της ισότητας και συνευθύνης: Η κατανομή βαρών για την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων θα πρέπει να λάβει υπόψη της τόσο το μερίδιο ευθύνης όσο και τις δυνατότητες κάθε πλευράς να συμμετάσχει στην επίλυσή τους. Η αρχή αυτή, που σε διεθνές επίπεδο έχει βρει εφαρμογή παρά τις επιμέρους αδυναμίες στον τρόπο ερμηνείας της ισότητας, στην αντιμετώπιση της κλιματικής μεταβολής, είναι αναγκαίο να εξειδικευθεί και σε εθνικό επίπεδο έτσι ώστε να διασφαλισθεί η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση και παράλληλα να αποτραπεί η δημιουργία δευτερογενών προβλημάτων (κλείσιμο ή μετανάστευση επιχειρήσεων, ανεργία κ.λπ.) με σημαντικές επιπτώσεις στην κοινωνική ευημερία.

Στο πλαίσιο άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής, οι αρχές αυτές έχουν εξειδικευθεί και συμπληρωθεί από ένα σύνολο κανόνων που συνοπτικά έχουν ως εξής:

Αποσύνδεση της οικονομικής μεγέθυνσης από την περιβαλλοντική υποβάθμιση: Η βασική πρόκληση που θέτει η έννοια της Αειφόρου Ανάπτυξης είναι η ανατροπή της παραδοσιακής θεώρησης που βλέπει την προστασία του περιβάλλοντος και την οικονομική μεγέθυνση ως δύο σαφώς αντιτιθέμενους στόχους. Η αναγκαία συμβατότητα

τα επιβάλλει τον περιορισμό των εγγενών ανεπιθύμητων παρενεργειών της παραγωγικής διαδικασίας και κατά κύριο λόγο στηρίζεται στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Υπ' αυτήν την έννοια, η υποστήριξη της επιστημονικής έρευνας και των εφαρμογών της οφείλει να αποτελεί προτεραιότητα. Σε κάθε περίπτωση, η οικονομική ανάπτυξη οφείλει να πραγματοποιείται χωρίς αντίστοιχο άνοδο του επιπέδου της ανάλωσης φυσικών πόρων και της ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Τομεακή ενσωμάτωση: Η νέα αυτή αρχή απορρέει από τον ίδιο τον ορισμό της Αειφόρου Ανάπτυξης, ως συνισταμένης τριών διαστάσεων χωρίς σαφή όρια και στεγανά, ενώ αποτελεί και τον τρόπο επίτευξης της επιθυμητής αποσύνδεσης μεταξύ οικονομικής μεγέθυνσης και περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Μεταφραζόμενη σε επίπεδο πολιτικής, η τομεακή ενσωμάτωση βλέπει την περιβαλλοντική πολιτική να διαχέεται και να επηρεάζει τους στόχους και τις προτεραιότητες των τομεακών πολιτικών και όχι ως ένα ξεχωριστό και εν πολλοίς αντιτιθέμενο πεδίο άσκησης πολιτικής.

Προτεραιότητα στην αποφυγή και όχι στη διαχείριση των περιβαλλοντικών πιέσεων: Συνδυαζόμενη και με την αρχή της πρόληψης, η ανάγκη αποφυγής της ρύπανσης δεν ελαχιστοποιεί μόνο τους κινδύνους από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, αλλά και το κόστος που συνεπάγεται η εκ των υστέρων αντιμετώπισή της (end-of-ripe solutions). Με γνωστότερο παράδειγμα τη διαχείριση της ζήτησης στην ενέργεια, όπου η φτηνότερη κιλοβατώρα είναι εκείνη που δεν χρειάζεται να παραχθεί, η αρχή της αποφυγής είναι γενικότερα εφαρμόσιμη σε ένα μεγάλο εύρος παραγωγικών και καταναλωτικών δραστηριοτήτων και μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην εξοικονόμηση φυσικών και οικονομικών πόρων.

Επίλυση προβλημάτων στην πηγή ή κατά το δυνατόν πλησιέστερα σε αυτήν: Έχοντας εφαρμογή ιδιαίτερα στην επεξεργασία και τη διάθεση αποβλήτων, αλλά και σε πολλούς άλλους τομείς -όπως η διαχείριση υδατικών πόρων- η προσέγγιση αυτή αναγνωρίζει ότι η από-

σταση τείνει να περιπλέκει τα προβλήματα, ενώ οι τοπικές λύσεις έχουν αυξημένη αποτελεσματικότητα και, συγκριτικά, μικρότερο κόστος. Οι σημαντικές εθνικές επενδύσεις που έχουν γίνει στον ά και το β' βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης δείχνουν ότι αυτή η αρχή της εγγύτητας είναι ευρύτερα αποδεκτή πολιτικά, παρότι δεν έχει αξιοποιηθεί στο βαθμό που θα μπορούσε -στη διατήρηση των φυσικών πόρων.

Αναγνώριση και διαχείριση στο πλαίσιο της φέρουσας ικανότητας: Η βιώσιμη διαχείριση προϋποθέτει την αναγνώριση των ορίων εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και των οικοσυστημάτων. Η προσέγγιση αυτή αφορά τόσο τους εξαντλήσιμους πόρους (π.χ. ορυκτά καύσιμα) όσο και τους ανανεώσιμους (π.χ. ιχθυοποθέματα) και η εφαρμογή της γίνεται διαφορετικά σε κάθε περίπτωση. Η ίδια η διαδικασία αναγνώρισης της φέρουσας ικανότητας των ανοχών που υπεισέρχονται κ.λπ., συνεπάγεται σημαντική προεργασία, είναι όμως απαραίτητη για το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Περιβαλλοντικοί στόχοι και τομεακές προτεραιότητες

Αποδίδοντας την οφειλόμενη προτεραιότητα στην περιβαλλοντική διάσταση της Αειφόρου Ανάπτυξης, οι κεντρικοί στόχοι γύρω από τους οποίους θα πρέπει να διαρθρώνεται η Εθνική μας Στρατηγική είναι:

1. Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής: Ο στόχος αυτός απορρέει από την εφαρμογή των αρχών της πρόληψης και της συνευθύνης. Στο βαθμό που το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής αποτελεί μια από τις σοβαρότερες απειλές για την επιβίωση στον πλανήτη, η συμμετοχή της Ελλάδας στην παγκόσμια προσπάθεια είναι επιβεβλημένη.

2. Μείωση αέριων ρύπων: Ο στόχος αυτός συνδέεται με την ανάγκη προστασίας της δημόσιας υγείας, δεδομένου ότι έχει πλέον πλήρως τεκμηριωθεί η σαφής συσχέτιση των αυξημένων συγκεντρώσεων των ατμοσφαιρικών ρύπων με σοβαρά προβλήματα υγείας. Παράλληλα, η μείωση των ρύπων θα συμβάλει στην προστασία των φυσικών οικοσυστη-

μάτων, αλλά και των μνημείων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς από τις δυσμενείς επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

3. Μείωση και ορθολογική διαχείριση στερεών αποβλήτων: Ο στόχος αυτός επιβάλλεται από την αρχή της αποφυγής όπως αυτή συμπληρώνεται με το τρίπτυχο Αποφυγή-Επαναχρησιμοποίηση-Ανάκτηση.

4. Ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων: Ο στόχος αυτός επικεντρώνεται κυρίως στην ποσοτική διάσταση της διαχείρισης, αποσκοπώντας στην προστασία των διαθέσιμων αποθεμάτων και τη διασφάλιση μιας γεωγραφικά και διαχρονικά ισότιμης πρόσβασης σε αυτά όλων των πολιτών της χώρας.

Παράλληλα, η έγκαιρη αποτροπή των κινδύνων ποιοτικής υποβάθμισης των υδατικών συστημάτων, επιφανειακών, υπόγειων και θαλάσσιων, έχει ιδιαίτερη σημασία, τόσο για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας όσο και για τη διατήρηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος που διαθέτει η χώρα ως προς την προσέλευση τουριστών.

5. Πρόληψη της ερημοποίησης: Η πρόληψη και η καταπολέμηση της εδαφικής διάβρωσης και της ερημοποίησης αναφέρονται συνήθως στον περιορισμό της υπερεκμετάλλευσης των εδαφικών και υδατικών πόρων, καθώς και της χλωρίδας, καθώς και στην εφαρμογή συστημάτων αειφόρου διαχείρισης των φυσικών αυτών πόρων. Ο αναπροσανατολισμός της γεωργικής, κτηνοτροφικής και δασοπονικής δραστηριότητας προβάλλει ως βασική προϋπόθεση για τη μείωση των πιέσεων στους εδαφικούς πόρους.

6. Προστασία βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων: Ξεπερνώντας τη χρησιμοθηρική προσέγγιση άλλων εποχών, η ευταξία της βιοποικιλότητας και του τοπίου έχουν αναγνωριστεί σε διεθνές επίπεδο, μέσα από διακηρύξεις αρχών και πληθώρα δεσμευτικών συμφωνιών. Παράλληλα, η ανάγκη προστασίας της βιοποικιλότητας προκύπτει και από την αρχή της πρόληψης, λόγω της περιπλοκότητας των αλληλεπιδράσεων των οικοσυστημάτων με τους πόρους που είναι απαραίτητοι για την ανθρώπινη επιβίωση.

Προετοιμαστείτε για το διορισμό σας στο Δημόσιο από το πιο έμπειρο επιτελείο καθηγητών

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΤΑ ΝΕΑ ΤΜΗΜΑΤΑ:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ-ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜ.ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ
Κάνιγγος 10, (5ος όροφ. Τηλ: 210-3300296-7. www.kollintzas.gr